

**Universiteit
Leiden**
The Netherlands

Het verhoren van kinderen in strafzaken: vervolg

Wolters, G.; Poletiek, F.H.

Citation

Wolters, G., & Poletiek, F. H. (2022). Het verhoren van kinderen in strafzaken: vervolg. *Expertise En Recht, 1*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3570919>

Version: Publisher's Version

License: [Licensed under Article 25fa Copyright Act/Law \(Amendment Taverne\)](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3570919>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Het verhoren van kinderen in strafzaken: vervolg

Gezinus Wolters, Fenna Poletiek

Samenvatting

In hun reactie op ons artikel (Wolters & Poletiek, zie eerder in deze aflevering van *EeR*) concluderen Otgaar e.a. (zie eerder in deze aflevering van *EeR*) dat onze heranalyse van hun gegevens niet juist is. Ook hebben ze kritiek op andere punten die wij naar voren brachten. Op grond hiervan blijft hun conclusie dat de kwaliteit van het kindinterview door Nederlandse studioverhoorders twijfelachtig is. Hier beargumenteren wij dat de argumenten die Otgaar e.a. naar voren brengen niet kloppen en daarom niet overtuigend zijn. Er zijn geen wetenschappelijke gronden om te twifelen aan de goede kwaliteit van het verhoren van kinderen door de Nederlandse politie.

Otgaar e.a. reageren kritisch op ons artikel over het verhoren van kinderen in strafzaken. Het belangrijkste punt van hun kritiek is dat wij in onze heranalyse van de gegevens in Otgaar e.a. (2019) de proporties open (invitatie)vragen en gerichte open (directieve) vragen optelden. Dat deden wij om daarmee een indicatie te hebben van de totale proportie van open vragen tegenover het aantal gesloten vragen: vragen waar een suggestief effect van uit kan gaan (meerkeuze- en 'ja/nee'-vragen). Daarbij verwezen wij naar een overzichtsartikel van Benia e.a. (2015) waarin hetzelfde onderscheid wordt gemaakt tussen alle soorten open vragen enerzijds en gesloten vragen anderzijds.

De indeling van typen vragen in een verhoor

Volgens Otgaar e.a. zouden Benia e.a. bij de open invitatievragen echter alleen zogenoemde 'signaalinvitaties' hebben opgeteld. Maar Benia e.a. spreken helemaal niet over 'signaalinvitaties'. Zij onderscheiden drie categorieën: open vragen (open en gericht open), meerkeuzevragen en suggestieve vragen. Met het begrip 'signaalinvitaties' introduceren Otgaar e.a. een nieuwe categorie vragen die noch door henzelf in het artikel uit 2019, noch door enig andere daarin geciteerde onderzoeker werd gebruikt. Dit roept de onbeantwoorde vraag op waar in de indeling van Benia e.a. de overige 'gerichte open vragen' blijven. En onduidelijk is hoe het onderscheid moet worden gemaakt tussen 'signaalinvitaties' en andere gerichte open vragen. De introductie van een nieuwe categorie vragen door Otgaar e.a. weerlegt dus op geen enkele manier het door ons gerapporteerde resultaat dat het scenariomodel meer open vragen oplevert dan het NICHD-protocol. De verhandeling van Otgaar e.a. over de vragencategorieën van Benia verhuult bovendien dat zij geheel voorbijgaan aan het tweede resultaat van onze heranalyse, namelijk dat het scenariomodel minder suggestieve vragen lijkt te genereren dan het NICHD-protocol.

Volgens Otgaar e.a. mogen 'open vragen' en 'gerichte open vragen' niet worden samengenomen omdat gerichte open vragen kunnen resulteren in verklaringen die kwalitatief inferieur zijn aan het gebruik van open vragen (p. 211). De evidentie voor deze beweringen is echter niet overtuigend. Alle vijf de literatuurverwijzingen die Otgaar e.a. daarvoor geven, betreffen studies waarin het NICHD-protocol als

> **Expertise en Recht (EeR)**

2022 / 6 (December) 1

informatie bij de verschillende typen vragen is dus per definitie vertroebeld (*confounded*) door een volgorde-effect en derhalve niet te interpreteren.

De dynamiek van het verhoor

Verder stellen Otgaar e.a. dat 'signaalinvitaties' 'volledig zouden verschillen van directieve (gerichte open) vragen'. Daar geven ze echter geen verdere onderbouwing voor. Dit lijkt meer retoriek dan een onderzoeksbevinding. Het verschil tussen 'Vertel mij alles over dat hij jou sloeg' (een 'signaalinvitatie') en 'Je zei dat hij je sloeg, kun je me ook vertellen waar [wanneer] [hoe] hij je heeft geslagen?' (gerichte open vraag) is duidelijk klein. Bovendien gaat het onderscheid van Otgaar e.a. voorbij aan de dynamiek van een interview. Verhoren worden standaard opgebouwd van open naar meer gerichte bevraging. Net als bij het NICHD-protocol wordt in het scenariomodel gewoonlijk begonnen met de vraag 'Vertel me daar eens alles over'. Afhankelijk van het antwoord schrijft het model voor dat daarna gericht naar details kan worden gevraagd, zoals 'waar' of 'wanneer' het gebeurde. Een (kind)verhoor is immers bedoeld om accurate en relevante informatie te krijgen. In beide protocollen wordt dan ook aanbevolen om gericht te bevragen als de volledig open vraag om 'alles te vertellen' geen informatie meer oplevert.

Otgaar e.a. vinden onze conclusie dat het NICHD-protocol minder flexibel is dan het scenariomodel 'ongefundeerd'. Onze conclusie is gebaseerd op een analyse van de meest recente handleidingen van beide interviewmethoden (Scenariomodel, versie september 2021 en de handleiding voor het NICHD-protocol, geautoriseerde vertaling van de sectie Forensic Psychology, Maastricht University). De handleiding voor het NICHD-protocol is dwingender over aard en vorm van de vragen die in elke fase van het interview gesteld moeten worden dan het scenariomodel. Dat La Rooy e.a. (2015) stellen dat het NICHD-protocol 'flexibel genoeg is om variaties in de procedure toe te staan' is een mening die niets zegt over de flexibiliteit ervan in vergelijking met de scenariomethode.

Twee protocollen; één bron van wetenschappelijke literatuur

Otgaar e.a. suggereren dat beide methoden op heel andere wetenschappelijke kennis is gebaseerd (niet is minder waar dan (...) dat de beide interviewmethoden gebaseerd zijn op dezelfde wetenschappelijke kennis (p. 210)). De basis waarnaar wij verwijzen zijn de oorspronkelijke en breed gedeelde wetenschappelijke inzichten die in de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw aanleiding waren voor het systematiseren van het verhoren van kinderen. Deze inzichten vormden zowel de basis voor het scenariomodel als voor het NICHD-protocol (voor een overzicht van die wetenschappelijke inzichten zie Toglia e.a. 2007). Beide interviewmethoden zijn in de loop van de jaren nog iets aangepast, maar niet fundamenteel veranderd. Horselenberg en Van Koppen (2017) merken daarover bijvoorbeeld op: 'Het Nederlandse protocol lijkt erg sterk op het NICHD-protocol en verschilt slechts op een paar aspecten ervan' (p. 602). Dat Otgaar e.a. een aanwijzing vinden dat open vragen een centrale rol spelen in het scenariomodel (p. 210) is meer een mening dan een empirisch gedocumenteerde vaststelling. De handleiding voor het scenariomodel heeft immers als titel *Vertel me daar eens alles over* en het protocol begint ermee om de getuige (het kind) te stimuleren alles uit zichzelf te laten vertellen.

Nederlandse verhoortechniekexpertise

> **Expertise en Recht (EeR)**

2022 / 6 (December) 1

daarbij zijn de hoeveelheid, de zaakrelevantie en de kwaliteit van de verkregen informatie cruciaal. Een interview door Veilig Thuis over de gezinssituatie moet uitvinden wat het welbevinden van het kind is. Het doel bepaalt dus ook wat het interview 'goed' maakt.

Volgens Otgaar e.a. zou onze heranalyse 'ertoe [kunnen] leiden dat zedenrechercheurs ten onrechte aannemen dat "directieve vragen" (wie, wat, waar, hoe) de voorkeur verdienen omdat het open vragen zouden zijn'. Hier is nergens sprake van, noch in het scenariomodel, noch in onze analyse. Dus voor de lezers die door Otgaar e.a. toch bezorgd zijn gemaakt: voorlopig hoeft niet getwijfeld te worden aan de uitspraak van Horselenberg en Van Koppen (2017) dat 'de Nederlandse methode van het kinderverhoor behoort tot de absolute top in de wereld' (p. 604).

Niettemin onderschrijven wij het belang van wetenschappelijk onderzoek en discussie over de optimale methoden om kinderen te verhoren. En wij onderschrijven ook dat alleen wetenschappelijke overwegingen de keuze voor zo'n methode mogen bepalen. Er is vooralsnog echter geen wetenschappelijke noodzaak om af te stappen van het scenariomodel.

Literatuur**Benai e.a. 2015**

L.R. Benia, N. Hauck-Filho, M. Dillenburg & M.L. Stein, 'The NICHD investigative interview protocol: A meta-analytic review', *Journal of Child Sexual Abuse* 2015, nr. 3, p. 259-279.

Horselenberg & Van Koppen 2017

R. Horselenberg & P.J. van Koppen, 'Kinderen als getuige', in: P.J. van Koppen e.a. (red.), *Routes van het recht*, Den Haag: Boom juridisch 2017, p. 591-615.

Otgaar e.a. 2019a

H. Otgaar, D. La Rooy, R. Horselenberg, I. Hershkowitz, C. de Ruiter, L. Blezer, R. Kidane & R. Kollau, 'Assessing the quality of child investigative interviewing in the Netherlands', *Applied Cognitive Psychology* 2019, nr. 5, p. 889-897.

Otgaar e.a. 2022

H. Otgaar, C. de Ruiter, R. Horselenberg & K. Geijssen, 'De kwaliteit van het kindinterview door Nederlandse studioverhoorders blijft twijfelachtig: een reactie op Wolters en Poletiek', *EeR* 2022, afl. 6, p. 209-212.

Toglia e.a. 2007

M.P. Toglia, J.D. Read, D.E. Ross & R.C.L. Lindsay (red.), *Handbook of eyewitness psychology, Volume I Memory for events. Part III Lifespan eyewitness issues: children*, Londen: Erlbaum 2007, p. 401-576.

Wolters & Poletiek 2022

G. Wolters & F. Poletiek, 'Het verhoren van kinderen in strafzaken: een kritische beschouwing van Otgaar e.a. 2019', *EeR* 2022, afl. 6, p. 203-208.

* Dr. Gezinus Wolters (emeritus) is verbonden aan de afdeling Cognitieve Psychologie, Universiteit Leiden.
** Dr. Fenna Poletiek is verbonden aan de afdeling Cognitieve Psychologie, Universiteit Leiden en aan het Max Planck

>

Expertise en Recht (EeR)

2022 / 6 (December) 1

Indien u een los artikel wilt bestellen, stuur een e-mail naar info@uitgeverijparis.nl